

| ดิวาลี : เทศกาลแห่งแสงไฟ ความเชื่อ ความศรัทธาและแรงบันดาลใจของชาวฮินดู

Diwali : The Festival of Lights, Beliefs, Faith and Aspirations of Hindu Religion

Received : 18 November 2024

Revised : 24 December 2024

Accepted : 25 December 2024

อดิยศ สรรคบุรานุรักษ์¹

Atiyot Sankaburanurak¹

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., ภาควิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อีเมล : artsun2518@gmail.com

¹ Assist.Prof. Dr., in Art Education, Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University, E-mail : artsun2518@gmail.com

บทคัดย่อ

การโยกย้ายถิ่นฐานของผู้คนจากถิ่นหนึ่งไปยังถิ่นอื่นๆ โดยเฉพาะผู้คนที่เข้าไปตั้งชุมชนใหม่ในประเทศอื่นๆ เรียกว่า ชุมชนพลัดถิ่น (creolization) และผู้คนเหล่านั้นยังมีการนำเอาวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม ความเชื่อดั้งเดิมมาซึ่งพื้นที่ใหม่ด้วยนั้น จึงทำให้เกิดการเผยแพร่แนวคิด ธรรมเนียมปฏิบัติตามความเชื่อของศาสนาตน ชาวอินเดียผู้ย้ายถิ่นฐานเหล่านั้นมีชื่อเรียกแตกต่างกันไป แต่ในประเทศไทยไทยอาจเรียกว่ากลุ่มพ่อค้าชาวปัญจาบ เป็นผู้นำเอาวัฒนธรรม ความเชื่อประเพณีเข้ามา เช่น เทศกาลดิwali (Diwali) จากการศึกษาพบว่าเทศกาลนี้เป็นการเฉลิมฉลองชัยชนะของความดีเหนือความชั่วตามความเชื่อของชาวฮินดู และมีการจัดเทศกาลดิwaliนี้ไปทั่วทุกมุมโลกที่มีชาวอินเดียพลัดถิ่นอาศัยอยู่ รวมถึงชาวอินเดียที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยด้วย ดิwali หรือดิปาวลี หมายถึง แสงแห่งแสงไฟ เป็นลักษณะของการบูชาเทพตามความเชื่อในศาสนา เป็นเทศกาลที่เกี่ยวข้องกับการจุดเทียน ตะเกียง และการสวดมนต์ต่อเทพเจ้าและเทพีแห่งความมั่งคั่งและความเจริญรุ่งเรือง มีการเฉลิมฉลองในช่วงเทศกาลดิwaliเป็นเวลา 5 วัน มีพิธีกรรมมากมาย พิธีกรรมเหล่านี้แตกต่างกันไปในแต่ละรัฐและภายในภูมิภาคของอินเดีย บทความนี้จะนำเสนอเพียงเรื่องราวบางส่วนเกี่ยวกับแนวคิด ความเชื่อ พิธีกรรมทางศาสนาของเทศกาลดิwali หรือเทศกาลแห่งแสงไฟของชาวฮินดู กลุ่มชาวซิกข์ และชาวเซนก็พบเห็นได้เช่นกัน ซึ่งได้มีโอกาสร่วมเทศกาลดิwaliและลงพื้นที่เก็บข้อมูลที่ “ลิตเติ้ลอินเดีย” บริเวณพาหุรัด - คลองโอ่งอ่าง เพื่อนำเสนอรูปแบบเทศกาลในสังคมพหุวัฒนธรรมของไทยให้ผู้ที่สนใจได้ศึกษาต่อไป

คำสำคัญ : ดิwali, เทศกาลแห่งแสงไฟ, ชาวฮินดู

Abstract

The migration of people from one place to another, especially those who go to establish new communities in other countries, is called creolization. These people also bring their culture, traditions, values, and beliefs with them to the new area, thus leading to the spread of ideas and practices based on their religious beliefs. This has led to the spread of ideas and practices based on their religious beliefs, these Indian immigrants were known by different names. In Thailand, Thais may be called the Punjabi merchants, leaders of cultural beliefs and traditions. The Diwali festival celebrates, from the study it was found that this festival is the victory of good over evil according to Hindu beliefs. Diwali is held all over the world, including in Thailand, where Indians live. Diwali or Dipali means the line of lights. It is a form of worship of gods according to religious beliefs. It is a festival that involves lighting candles, and lamps, and praying to the gods and goddesses of wealth and prosperity. Diwali is celebrated for 5 days with many rituals. These rituals vary from state to state and within regions of India. This article presents only some stories about the concepts, beliefs, and religious traditions of Diwali or the Hindu festival of lights. Sikhs and Jains can also be found there. They had the opportunity to join the Diwali festival and collect data at “Little India” in the Pahurat - Khlong Ong Ang area to present the festival format in Thailand’s multicultural society for those interested in studying further.

Keyword : Diwali, The Festival of Lights, Hindu Religion

บทนำ

เทศกาลดิวัลลี (Diwali) หรือที่รู้จักกันในชื่อ “เทศกาลแห่งแสงสว่าง” เป็นเทศกาลสำคัญของศาสนาฮินดู ซึ่งมีการเฉลิมฉลองด้วยการประดับไฟ ตะเกียงดิน (ที่เรียกว่า “ดีปา”) มีการจุดพลุ และการตกแต่งบ้านด้วยดอกไม้ และโคมไฟ เทศกาลนี้จัดขึ้นเพื่อเฉลิมฉลองชัยชนะของความดีเหนือความชั่ว และแสงสว่างเหนือความมืด มีการเฉลิมฉลองอย่างแพร่หลายในประเทศอินเดียและประเทศอื่น ๆ ที่มีชุมชนชาวฮินดูอยู่เป็นจำนวนมาก ชาวฮินดูมีการเฉลิมฉลองเทศกาลเป็นจำนวนมาก เช่นการเฉลิมฉลองในเดือนตุลาคม รวมถึง Dussehra, Durga Puja, Karwa Chauth และ Diwali (Divali) หรือที่เรียกว่าดีปาลีได้รับการขนานนามว่าเป็นเทศกาลแห่งแสงสว่าง โดยทั่วไป การเฉลิมฉลองเกี่ยวข้องกับการจุดเทียนและตะเกียง การจุดประทัด และการสวดมนต์ต่อเทพเจ้าและเทพีแห่งความมั่งคั่งและความเจริญรุ่งเรือง เทศกาลดิวัลลีพบเห็นได้ทั่วทั้งอินเดียตลอดจนในหมู่ชาวอินเดียพลัดถิ่นขนาดใหญ่ทั่วโลก แต่เส้นทางประวัติศาสตร์ของเทศกาลนี้ตามที่บันทึกไว้ในวรรณกรรมยังไม่ได้รับความสนใจมากนัก

เทศกาลดิวัลลีมีการเฉลิมฉลองหลายวัน แต่วันสำคัญที่สุดเรียกว่า “อมาวस्या” (Amavasya) ซึ่งเป็นวันที่แสงจันทร์หายไป ผู้คนจะทำพิธีบูชาพระแม่ลักษมี (Lakshmi) เทพีแห่งความมั่งคั่งและความเจริญรุ่งเรือง รวมถึงพระพิฆเนศเพื่อขอพรให้เกิดโชคลาภ ความสำเร็จ และความสุข นักวิชาการด้านภาษาล้านสกลุตและประคฤต P.K.GODE (1945) ได้ทำการศึกษาและตรวจสอบประวัติความเป็นมาของเทศกาลดิวัลลีผ่านบันทึกที่เป็นลายลักษณ์อักษร ในรายงานวิจัยเรื่อง “Studies in the History of Hindu Festivals—Some Notes on the History of Divālī Festival—(ระหว่างประมาณคริสต์ศักราช 50 ถึง 1945)” ซึ่งตีพิมพ์ใน Annals of the Bhandarkar Oriental Research Institute โดยกล่าวว่า “ในประเทศอินเดียซึ่งมีความเชื่อทางศาสนามากมาย เรามีเทศกาลทางศาสนาและกึ่งศาสนาที่หลากหลายค่อนข้างน่าสับสน แต่น่าเสียดายที่งานเขียนส่วนใหญ่ที่อุทิศให้กับเทศกาลเหล่านี้เป็นประเภทเชิงพรรณนา ซึ่งไม่มีการศึกษาวิจัยลึกซึ้งของแหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่มีอยู่ และเน้นย้ำว่าเทศกาลดิวัลลี “เสริมสร้างชีวิตทางสังคม ศาสนา และวัฒนธรรมของอินเดีย” (Noor Anand Chawla, 2024) นอกจากนี้เป็นสัญลักษณ์ของการเปลี่ยนแปลงตามฤดูกาลแล้ว Diwali ยังเป็นการเฉลิมฉลองเมื่อฤดูการเก็บเกี่ยวข้าวสิ้นสุดลง ส่งผลให้มีการใส่ปุ๋ยให้กับพืชผล ชาวฮินดูมีประเพณี พิธีกรรมหลายประเพณีได้รับการอนุรักษ์ไว้ มีการบันทึกทางวิชาการอย่างละเอียด การถือกำเนิด การทำให้มีชีวิต สังคม ศาสนาและวัฒนธรรมอินเดียมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ในบทความนี้จะขอกล่าวถึงเพียงเนื้อหาบางส่วนที่เกี่ยวกับเทศกาลดิวัลลีหรือเทศกาลแห่งแสงไฟเท่านั้น

แนวคิดเกี่ยวกับเทศกาลดิwali

แนวคิดเกี่ยวกับเทศกาลดิवालีนี้นับว่ามีมากมายหลากหลาย แต่ล้วนแล้วเกี่ยวข้องกับพระเจ้าวิกรมทิตย์แห่ง อุชเชน (King of Vikramaditya Ujjain) ซึ่งเป็นลูกหลานเผ่าคุปตะ ได้รับการสวมมงกุฎในวันที่ 16 ของเดือนอัสวิน (Asvin) และเริ่มนับรัชสมัยของพระองค์ในวันนั้น จึงถือวันนี้เป็นวันขึ้นปีใหม่ และในบทความเรื่อง Divali-Folklore ของ B.A.Gupte (อ้างถึงใน P.K. Gode, 1945) กล่าวว่า ต้นกำเนิดของเทศกาลดิวาลีที่มีมากมาย ดังเกี่ยวข้องกับประเด็นต่อไปนี้ 1) การเปลี่ยนแปลงของฤดูกาล 2) การสิ้นสุดฤดูกาลเก็บเกี่ยวข้าว 3) ระยะเวลาการใส่ปุ๋ยในดินสำหรับการเพาะปลูกครั้งที่สอง 4) ดวงอาทิตย์โคจรมาถึงราศีตุลย์ ซึ่งเป็นราศีที่ 7 ของจักรราศี 5) พิธีราชาภิเษกของพระราม และ 6) การเลือกวันทำพิธีราชาภิเษกตามธรรมเนียมและวันสร้างยุคสมัยของพระวิกรมทิตย์ วันสุดท้ายของราชวงศ์คุปตะ และในบทความดังกล่าวยังกล่าวถึงสัญลักษณ์ที่พบในภาพวาดเทศกาลดิวาลีซึ่งแนบมากับบทความดังนี้ 1) วัดที่ได้รับการยกย่องให้เป็นของพระลักษมี 2) ดวงอาทิตย์ 3) ดวงจันทร์ 4) โคมไฟแว่น 5) เปลือกหอย 6) คทา 7) ดอกบัว 8) วงล้อ 9) พระสวัสดิกะ 10) เศษหรือ งูหนึ่งพันหัว 11) รอยเท้าวัว 12) นกกระจอก 13) ต้นมะม่วง 14) ต้นมะเฟือง และ 15) รอยเท้าของพระลักษมี โดย B.A.Gupte (อ้างถึงใน P.K.Gode, 1945) กล่าวว่า “การปรากฏของนกกระจอกในช่วงฤดูเก็บเกี่ยว ตำแหน่งของลานนวดข้าว โดยมักจะอยู่ใต้ต้นไม้ที่ให้ร่มเงา และรายรับจากการค้าขาย (ความมั่งคั่ง) ที่แสดงให้เห็นผ่านรอยเท้า นี่ถือเป็นสิ่งสำคัญและอาจเป็นจุดกำเนิดดั้งเดิมของเทศกาลนี้”

พจนานุกรมประวัติศาสตร์ ปี 1903 Hobson - Jobson (อ้างถึงใน Yule and Burnell, London 1903 pp.208-309) กล่าวถึงคำและศัพท์ภาษาแองโกล-อินเดีย ที่ใช้ในช่วงที่อังกฤษปกครองอินเดีย Henry Yule และ A.C. Burnell ได้สืบค้นความหมายของคำว่า “Dewally” จากคำบอกเล่าของนักเดินทางต่างชาติที่ย้อนกลับไปได้ถึงปี 1613 พวกเขาอธิบายเทศกาลนี้ว่า “เป็นงานฉลองฤดูใบไม้ร่วงที่เชื่อกันว่าเป็นการเฉลิมฉลองเทพเจ้าหลายองค์ เช่น พระแม่ลักษมี และพระแม่กาวานี และเพื่อเป็นเกียรติแก่การที่พระกฤษณะสังหารอสูรนาถ และการปล่อยหญิงสาว 16,000 คนซึ่งเป็นนักโทษของพระองค์ Diwali คือ “แนวของโคมไฟ” หรือก็คือการส่องแสงสว่าง งานฉลองฤดูใบไม้ร่วง เชื่อกันว่าเป็นการเฉลิมฉลองเทพเจ้า เช่น พระลักษมีและเพื่อเป็นเกียรติแก่การที่พระกฤษณะสังหารอสูรนาถ และการปล่อยหญิงสาว 16,000 คน ซึ่งเป็นนักโทษของพระองค์ งานฉลองนี้จัดขึ้นในสองวันสุดท้ายของวันเดือนมีดในเดือนอัสวิน (Asvin) โดยปกติจะจัดในเดือนตุลาคม แต่ปฏิทินมีการเปลี่ยนแปลงในบางพื้นที่ของอินเดีย และงานฉลองจะไม่ตรงกันเสมอไป

แต่โดยมากจะเฉลิมฉลองด้วยการประดับโคมไฟและดอกไม้ไฟ มีการกินเลี้ยง การดื่มสุรา การสังเวยแพะ แกะและควาย เป็นต้น

Diwali มีประเพณีและต้นกำเนิดในเอเชียใต้ (MacMillan, 2008) และ Kishore และ Sehrawat (2017) กล่าวถึงความหมายของเทศกาลว่า “ตีวาลี หรือ ตีปาวาลี แปลว่า แฉวตะเกียงน้ำมันที่ทอดยาว ซึ่งส่วนใหญ่จะวางไว้นอกบ้านเพื่อต้อนรับเทพและเทพีแห่งความมั่งคั่งของชาวฮินดู คือพระลักษมีและพระพิฆเนศเทพแห่งความเจริญรุ่งเรืองและขจัดอุปสรรค” เนื่องจากชาวฮินดู พลัดถิ่นจึงทำให้เทศกาลนี้แผ่ขยายไปทั่วมุมโลก

“ตีปาวาลีหรือที่รู้จักกันในชื่อตีวาลีเป็นเทศกาลแห่งแสงสว่างที่ชาวฮินดูเฉลิมฉลองศรัทธา เป็นหนึ่งในเทศกาลที่สำคัญที่สุดของปีสำหรับชาวฮินดูที่เฉลิมฉลองปฏิบัติประเพณีดั้งเดิมที่บ้าน เช่นเดียวกับการเฉลิมฉลองที่สำคัญที่สุดของที่อื่น ๆ ชุมชน Deepavali เป็นช่วงเวลาสำหรับการรวมตัวของครอบครัว Deepavali เป็นวันหยุดราชการในมาเลเซียและในบางประเทศในเอเชีย เช่น อินเดีย เมียนมาร์ มอริเชียส และในประเทศที่ไม่ใช่เอเชีย เช่น กายอานา ตรินิแดดและโตเบโก ซูรินาม และฟีจี” (มหัศจรรย์มาเลเซีย, 2018)

สารานุกรมศาสนาและจริยธรรม (อ้างอิงใน P.K.Gode, 1945) มีการอ้างอิงถึงเทศกาลตีวาลีไว้บางส่วน โดยอธิบายคุณลักษณะของตีวาลีไว้ดังนี้ 1) แสงถูกนำมาใช้เพื่อขับไล่วิญญาณชั่วร้ายออกไป 2) การบูชาแพะและไก่หน้าก้อนหิน ซึ่งทาสีแดงหลังจากที่นำพวกสัตว์เหล่านี้มาจากเส้นทางที่แม่น้ำไหลผ่าน 3) การเดินรำ การเฉลิมฉลองมีการจุดคบเพลิงด้วย 4) วัว ได้รับการประดับสีสันทและพวงมาลัย มีการสร้างรูปเคารพของพระ Balindra ไว้ในโรงเลี้ยงวัว 5) ขบวนแห่วัฏกระติงที่ดูร้ายที่สุดและลูกโคที่วิ่งเร็วที่สุดผ่านหน้าหมู่บ้าน เด็กชายคนใดก็ตามที่สามารถคว้าพวงมาลัยจากวัวกระติงหรือลูกโคได้ ถือเป็นคู่ที่เหมาะสมที่สุดกับหญิงสาวในละแวกนั้น

สารานุกรม Britannica (2024) กล่าวว่า Diwali หนึ่งในเทศกาลทางศาสนาที่สำคัญในศาสนาฮินดู เช่น และซิกข์ ซึ่งกินเวลานานห้าวันนับจากวันที่ 13 ของช่วงครึ่งมีตของเดือนอัสวิน (Ashvina) ไปจนถึงวันที่สองของครึ่งแสงสว่างของเดือน Karttika (วันที่ที่สอดคล้องกันในปฏิทินเกรโกเรียนมักจะตกในช่วงปลายเดือนตุลาคมและพฤศจิกายน) ชื่อนี้ได้มาจากคำภาษาสันสกฤตตีปาวาลี ซึ่งแปลว่า “แนวแห่งแสง” โดยทั่วไปแล้ว เทศกาลนี้เป็นสัญลักษณ์ของชัยชนะของแสงสว่างเหนือความมืด

อย่างไรก็ตาม ช่วงเวลาของการเฉลิมฉลองและพิธีกรรมมักจะแตกต่างกันในแต่ละชุมชนและพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศ ตัวอย่างเช่น เทศกาล Diwali ที่ผู้นับถือศาสนาเชนเฉลิมฉลองนั้นแตกต่างจาก เทศกาลของชาวฮินดู Gode ตั้งข้อสังเกตว่า Margaret Stevenson ได้อธิบายถึงความสำคัญของเทศกาลนี้

ต่อชุมชนพ่อค้าชาวเซนต์สวตมนต์ต่อพระลักษมีเทพีแห่งความมั่งคั่ง เท่านั้น
ในบันทึกของ Stevenson Gode ประเมินว่าชาวเซนต์สวตมนต์เฉลิมฉลองเทศกาล
Diwali ตลอดมา โดยย้อนกลับไปถึงการสิ้นพระชนม์ของ พระมหากษัตริย์เมื่อ
2,400 ปีก่อน การเฉลิมฉลอง เทศกาล Diwali ของชาวพุทธได้รับการบันทึก
โดย G. E. Gerini ในชื่อเรื่อง “Siamese Festivals and Fasts” ซึ่งตีพิมพ์
ในสารานุกรมเดียวกัน เขากล่าวถึง การเฉลิมฉลองของชาวพุทธว่าเป็น “งาน
ฉลองโคมไฟซึ่งเป็นคู่ขนานกับเทศกาล Diwali ของชาวฮินดูหรือ Dipawali
(Noor Anand Chawla, 2024) Sureel Dohare (2023) Diwali เป็นเทศกาล
ทางศาสนาฮินดูในอดีตที่มีต้นกำเนิดในยุคของท่านพระรามหรืออาจจะก่อน
หน้านั้น ในช่วงเวลาแห่งการขับไล่ของมหาสมุทรสีน้ำนม เมื่อพระแม่ลักษมี
ออกมาทำประโยชน์ต่อเทพเจ้าและมนุษยชาติทั้งหมด ศาสนาฮินดูเป็นศาสนา
ที่เก่าแก่ที่สุดซึ่งมีประวัติศาสตร์ยาวนานนับพันปี จึงไม่น่าแปลกใจที่ตำนาน
มากมายเกี่ยวข้องกับดิวัลลี อย่างไรก็ตาม ทั้งหมดนี้แสดงถึงชัยชนะของ
ความสว่างเหนือความมืด ความรู้เหนือความไม่รู้ ความดีเหนือความชั่ว และ
ความหวังเหนือความสิ้นหวัง เทพเจ้าต่าง ๆ ได้รับการบูชาและบรรเทาในช่วง
เทศกาลดิวัลลีเป็นเวลาห้าวัน พระแม่ลักษมี, พระพิฆเนศ, ลอร์ด Kuber เป็น
ชื่อที่โดดเด่นที่สุดที่นึกถึงเมื่อกล่าวถึงดิวัลลี ได้แก่ Puja Lord Yamraj, God
Dhanvantari, God Hanuman, Goddess Kali, Goddess Saraswati,
Lord Krishna และ Demon King Bali เป็นเทพที่โดดเด่นที่ได้รับการบูชา
ในช่วงดิวัลลีนี้ สามารถกล่าวได้ว่า การจัดเทศกาลดิวัลลีนี้ขึ้นอยู่กับปฏิทินจันทรคติ
ของชาวฮินดู ซึ่งกำหนดในแต่ละเดือนตามเวลาที่ดวงจันทร์ใช้ในการโคจร
รอบโลก ดิวัลลีจะจัดขึ้นในวันเริ่มต้นก่อนการมาถึงของพระจันทร์ใหม่ระหว่าง
เดือนอัสวิน (Asavin) และการติกา ซึ่งโดยปกติจะตกในเดือนตุลาคมหรือ
พฤศจิกายนของปฏิทินเกรกอเรียน โดยกินเวลาพิธีเฉลิมฉลองรวม 5 วัน

ส่วนความหมายของดิวัลลี—และตำนานมากมายของเทศกาลดิวัลลีเป็น
เทศกาลทางศาสนาที่สำคัญสำหรับชาวฮินดู แต่ยังพบเห็นได้ในหมู่ชาวเซนต์
สวตมนต์ แม้ว่าแต่ละศาสนาจะมีการเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของตัวเอง
แต่ท้ายที่สุดแล้ว ศาสนาเหล่านั้นจัดงานเฉลิมฉลองนี้เพื่อเป็นตัวแทนของ
ชัยชนะแห่งความดีเหนือความชั่วร้าย ทั้งนี้ทำให้มองเห็นถึงการอพยพย้าย
ถิ่นฐานหรือการพลัดถิ่นของชาวฮินดูทั่วโลก และนำความเชื่อ ความศรัทธา
และแรงปรารถนาที่มีต่อเทพเจ้าไปเผยแพร่สู่ประเทศนั้น ๆ และรูปแบบการ
จัดงานเฉลิมฉลองก็ปรับเปลี่ยนไปตามบริบท ตามสภาพภูมิศาสตร์ของประเทศ
นั้น ๆ เช่นกัน ดังเช่น ในประเทศไทย ชาวฮินดูที่ลี้ภัยลี้ภัยที่พำหุรัด ก็
มีการจัดเฉลิมฉลองเทศกาลดิวัลลีเช่นกัน ในสภาพแวดล้อมที่หลากหลาย
ดิวัลลี มีความหมายว่า Puja จัดขึ้นในบ้านและวัดซึ่งเป็นคำจากภาษาสันสกฤต

แปลว่า การบูชา มิใช่เป็นเทศกาล อย่างไรก็ตาม ดิวาลีถูกตั้งค่าความหมายใหม่ให้เป็น เทศกาล สำหรับชาวฮินดูพลัดถิ่น Diwali เพื่อให้ทุกคนได้ร่วมเฉลิมฉลอง (Booth, 2015; Carnegie & Smith, 2006) รูปแบบของ ดิวาลี จึงเปลี่ยนไป เฉกเช่นในประเทศนิวซีแลนด์ในงานที่เน้นเรื่องชาติพันธุ์ มีผู้เข้าร่วมเทศกาลนี้ไม่ใช่ชาวฮินดูเพียงในท้องถิ่นตลอดจนคนต่างเมืองก็ให้ความสนใจ (Wise, 2019; Wood, 2009)

ภาพ 1

เทศกาลดิวาลี ณ ลิตเติ้ลอินเดีย พาหุรัด - คลองโอ่งอ่าง ถ่ายเมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2567

ดิวาลี : ความเชื่อ ความศรัทธาและแรงปรารถนา

การเฉลิมฉลองใช้เวลา 5 วัน มีการเฉลิมฉลองดิวาลีตามปฏิทินฮินดูตามปฏิทินลูนีสूरียคติ วันที่จะแตกต่างกันไปตามปฏิทินเกรกอเรียน และมักจะตกในช่วงกลางเดือนตุลาคมและกลางเดือนพฤศจิกายน โดยมีรายละเอียดดังนี้

วันที่ 1 Dhantrayodashi อันตรัส เป็นวันแรกของการเฉลิมฉลองเทศกาลดิปาลี โดยบูชาพระฉันทวันตรี เทพเจ้าแห่งอายุรเวท แพทย์ศาสตร์ การรักษาโรค และปัญญา

วันที่ 2 Narak Chaturdashi วันนรกจตุรทสี (Naraka Chaturdashi) หรือ กาลิเจาเทส (Kali Chaudas) หรือ โชติ ดิวาลี (Choti Diwali) วันแรม

14 ค่ำ เป็นวันเฉลิมฉลองชัยชนะของพระกฤษณะกับพระนางสตีตยา มาเหนือปีศาจนรกาสูร หรือบ้างว่าเป็นพระแม่กาลีสังหารนรกาสูร

วันที่ 3 Lakshmi Puja ลักชมีบูชา หรือวันแห่งการสักการะพระลักษมี เทพีแห่งความเจริญรุ่งเรือง และเทพีแห่งโชคลาภในภพสูงสุด วันที่สามของพระลักชมีบูชาเป็นวันที่สำคัญที่สุดของการเฉลิมฉลองห้าวัน

วันที่ 4 Govardhan Puja หรือที่เรียกว่า Annakut หรือ Annakoot (หมายถึง “ภูเขาแห่งอาหาร”) เป็นเทศกาลฮินดูที่เฉลิมฉลองในวันแรกของสัปดาห์ที่สิบสองเดือนKartikaในวันที่สี่ของดิวาลี (Mukundcharandas, 2007) ผู้ศรัทธาบูชา Govardhan Hill และเตรียมและถวายอาหารมังสวิรัตหลากหลายชนิดให้กับพระกฤษณะเพื่อแสดงความขอบคุณ

วันที่ 5 Bhaiya Dooj ในวันเทศกาล เป็นวันที่เน้นการเฉลิมฉลองความผูกพันที่ดีระหว่าง พี่สาว น้องสาว ที่มีต่อ พี่ชาย น้องชาย โดยมักจะเตรียมอาหารจานโปรดหรือขนมหวาน ขึ้นตอนอาจแตกต่างกันไปในแต่ละท้องที่ที่พิธีทั้งหมดแสดงถึงหน้าที่ของพี่ชายในการปกป้องน้องสาว รวมถึงพรที่พี่สาวมอบให้พี่ชาย (Mukundcharandas, 2007) พิธีกรรมตามแบบฉบับดั้งเดิมนี้ พี่สาวจะทำการแสดงศิลปะให้พี่ชายและทาดิกา สีแดง บนหน้าผากของพี่ชาย พิธีกรรม ดิกา นี้ เนื่องในโอกาส Bhai Bij แสดงถึงคำอธิษฐานที่จริงใจของพี่สาวเพื่อให้พี่ชายมีชีวิตที่ยืนยาวและมีความสุข และมอบของขวัญให้กับพวกเขา ในทางกลับกัน พี่ชายจะอวยพรพี่สาวและอาจมอบของขวัญหรือเงินสดให้กับพวกเขาด้วย ตามธรรมเนียมของรัฐ Haryana และ Maharashtra ที่จะเฉลิมฉลองเทศกาล Bhau-beej ผู้หญิงที่ไม่มีพี่ชายจะบูชาพระจันทร์จันทร์ทาแทน

Medhavini S Katti (2023) จากแคชเมียร์ถึงกันยาภูมิ และที่ไหนก็ตามที่มีชาวฮินดูอยู่ทั่วโลก เมื่อถึงเทศกาลดิวาลีในประเทศอินเดียถือได้ว่าเป็นเทศกาลที่สำคัญที่สุดงานหนึ่ง ทั้งพื้นที่ในเมืองและชนบทจะสว่างขึ้นหนึ่งหรือสองสัปดาห์ก่อนการเฉลิมฉลองจะเริ่มต้นขึ้น โดยจะเป็นการฉลองก่อนจะถึงเทศกาล Dussehra เช่นเดียวกับการเฉลิมฉลองทางวัฒนธรรมที่สำคัญ ๆ มากมายอื่น ๆ ทั่วโลก ดิวาลีเทศกาลแห่งแสงสว่าง หรือปีใหม่ของชาวฮินดู หลายคนตกแต่งบ้าน ที่ทำงานและร้านค้าต่าง ๆ และพวกเขาก็ถวายเกียรติแด่พระแม่ลักษมี ความร่ำรวยและความเจริญรุ่งเรือง เชื่อกันว่าดิวาลีเป็นวันที่โชคดีในการเปิดตัวโครงการริเริ่มใหม่ ๆ

Purnima Singh และคณะ (2020) มุ่งเน้นการศึกษาไปที่ Diwali (ตีปา วาลี) ระบุว่า เทศกาลแห่งแสงสว่างของอินเดีย เป็นเครื่องหมายแห่งชัยชนะของความสว่างเหนือความมืดและความดีเหนือความชั่ว ในบริบทของอินเดีย Diwali คือการเฉลิมฉลอง 5 วัน เทศกาลเริ่มต้นด้วยขั้นตอนการเตรียมการ

ต่าง ๆ ได้แก่ การทำความสะอาด ตกแต่งบ้านและที่ทำงาน การซื้อเสื้อผ้าใหม่ ทอง เครื่องประดับเงิน หรือเครื่องครัวเพื่อความโชคดี ตลอดจนการให้ของขวัญแก่สมาชิกในครอบครัวและเพื่อนฝูง และการเตรียมอาหารอันโอชะสำหรับผู้เยี่ยมชมนักคนสวมเสื้อผ้าใหม่ เพลิดเพลินกับงานเลี้ยงอันเอร็ดอร่อย ชมการแสดงดอกไม้ไฟ และแบ่งปันของขวัญและขนมหวาน อาหารคาวยังเป็นเวลาที่เหมาะสมในการทำทำความสะอาดและตกแต่งบ้าน (Medhavini S Katti (2023) เทศกาลดิวาลีถือเป็นช่วงเวลาที่คุณคนแสดงความรักและความสามัคคีต่อกัน พร้อมทั้งระลึกถึงความสำคัญของความดีและความเจริญรุ่งเรือง ในวันหลักของเทศกาล ผู้คนจะไปเยี่ยมเพื่อนและญาติของตน และถวายบูชา (สวดมนต์) พิเศษแก่เทพีแห่งความเจริญรุ่งเรืองและความมั่งคั่ง (พระลักษมี) การเฉลิมฉลองในวันนี้ประกอบด้วยอาหารมื้อพิเศษ พร้อมด้วยขนมหวานและการแสดงพลุพิเศษหลากหลายชนิด Purnima Singh และคณะ (2020) ดังนั้นเทศกาลนี้เป็นเทศกาลทางศาสนาที่สำคัญที่สุดในอินเดียสมัยใหม่ และดำเนินการโดยชุมชนชาวอินเดียทั่วโลกอย่างกว้างขวาง จึงเป็นหนึ่งในพิธีกรรมที่โด่งดังที่สุดในโลกในปัจจุบัน และเป็นกรณีศึกษาที่น่าสนใจ การทำความสะอาดและตกแต่งบ้านโดยปกติโดยการหาปูนขาวหรือทาสีใหม่ ซื้อมีด้าและเครื่องประดับใหม่ ซื้อมือถือใช้ในครัวเรือนใหม่ไม่ว่าเล็กหรือใหญ่ เตรียมขนมโฮมเมดแบบดั้งเดิม บูชาเทพเจ้ามากมาย จุดไฟ Diya การตกแต่งบ้านด้วยตะเกียงไฟฟ้าที่กระพริบ การจุดประทัด การพยายามรักษาเทศกาลดิวาลีเพื่อให้ได้รับความมั่งคั่ง การเยี่ยมญาติและเพื่อนฝูงในครอบครัว การแจกจ่ายขนม ผลไม้แห้งและของขวัญ การเรียกสมาชิกในครอบครัว ญาติ และเพื่อนที่อยู่ห่างไกลมาแลกเปลี่ยนความปรารถนาในดิวาลีเป็นกิจกรรมที่พบ่อยที่สุดในช่วงดิวาลี (Sureel Dohare, 2023)

สามารถสรุปได้ว่า พิธีกรรมในเทศกาลดิวาลีประกอบด้วยกิจกรรมและการบูชาต่าง ๆ ซึ่งมุ่งเน้นการขอพรเพื่อความเจริญรุ่งเรือง ความโชคดี และการปลดปล่อยความมืดออกไป โดยมีกล่าวถึงกิจกรรมหลัก ๆ ดังนี้

1. การทำความสะอาดและตกแต่งบ้าน ก่อนถึงวันดิวาลี คนมักทำความสะอาดบ้านเรือน เพื่อเตรียมต้อนรับพระแม่ลักษมีและโชคลาภให้เข้ามาในบ้าน บางคนยังมีการทาสีบ้านใหม่และตกแต่งด้วยดอกไม้หลากสีส่นเพื่อเสริมบรรยากาศแห่งการเฉลิมฉลอง นอกจากนี้ บางครอบครัวยังวาด “รงโกลี” (Rangoli) ซึ่งเป็นลวดลายสวยงามทำจากผงสีหรือดอกไม้ที่หน้าบ้าน เพื่อดึงดูดความเจริญรุ่งเรืองและความสุข

2. การจุดตะเกียงดินและการประดับไฟ ในคำคืนของดิวาลี คนจะจุดตะเกียงดินหรือ “ดิปา” (Diya) เพื่อแสดงถึงแสงสว่างที่จะนำทางให้หลุดพ้นจากความมืดมิด ทั้งนี้เพื่อเป็นสัญลักษณ์ของชัยชนะของแสงเหนือความมืด

ภาพ 2

กิจกรรมวาด “รงโกลี” (Rangoli) ด้วยผงสี สัญลักษณ์ ॐ หรือ ‘โอม’ สัญลักษณ์ประจำตัว ‘องค์พระพิฆเนศวร’ วาดโดยผู้เขียน

นอกจากตะเกียงดินแล้ว ยังมีการประดับไฟรอบบ้านและเปิดไฟทุกดวงในบ้านเพื่อให้เกิดบรรยากาศที่ดีใส

3. การบูชาพระแม่ลักษมีและพระพิฆเนศ หนึ่งในพิธีที่สำคัญที่สุดคือ พิธีบูชาพระแม่ลักษมี (Lakshmi Puja) ในช่วงเย็นของดิवाลี ผู้คนจะจัดเตรียมแท่นบูชาพร้อมของไหว้และสวดมนต์ขอพรจากพระแม่ลักษมีเพื่อความมั่งคั่ง บางคนยังบูชาพระพิฆเนศ (Ganesha) ซึ่งเป็นเทพเจ้าแห่งปัญญาและการจัดอุปสรรค เพื่อให้เกิดความสำเร็จและความราบรื่นในชีวิต ดังนี้

3.1 จัดอุปสรรคในชีวิต: พระพิฆเนศมีความสำคัญในฐานะเทพผู้จัดอุปสรรค ผู้คนจึงบูชาพระองค์เพื่อให้ชีวิตและการทำงานราบรื่น และไม่มีปัญหา มาขัดขวางความเจริญก้าวหน้า

3.2 เสริมสร้างปัญญาและความคิดสร้างสรรค์: ในวันดิवाลี ผู้คนนิยมขอพรจากพระพิฆเนศให้ประทานปัญญาและความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหา และช่วยให้การเริ่มต้นใหม่ ๆ ประสบความสำเร็จ

3.3 เป็นการเริ่มต้นที่ดี: การบูชาพระพิฆเนศก่อนเริ่มพิธีบูชาพระแม่ลักษมีถือเป็นการเริ่มต้นที่เป็นมงคล เชื่อกันว่าพระพิฆเนศจะนำทางให้การบูชาพระแม่ลักษมีดำเนินไปอย่างราบรื่นและสมบูรณ์

3.4 ส่งเสริมความสมดุลและความสงบสุขในชีวิต: การบูชาพระพิฆเนศวร

ภาพ 3

พระแท่นบูชาพระพิณเนศวร (ซ้าย) และพระแม่ลักษมี (ขวา)

ยังเป็นการขอพรให้ชีวิตมีความสมดุล ความสงบสุข และความโชคดี ซึ่งเหมาะสมกับการเริ่มต้นปีใหม่ของชาวฮินดูที่เริ่มจากเทศกาลดิवाลี

4. การแลกของขวัญและขนม การแลกของขวัญเป็นส่วนสำคัญของเทศกาลดิवाลี ซึ่งมักประกอบด้วยขนมหวานที่มีความหมายมงคล เช่น ขนมลาดู (Ladoo) บาราฟี (Barfi) และขนมหวานอื่น ๆ เพื่อเสริมความสุขและความเจริญรุ่งเรือง นอกจากนี้ยังมีการแลกของขวัญต่าง ๆ เช่น เครื่องประดับและเสื้อผ้า เพื่อแสดงถึงความรักและความปรารถนาดีต่อกัน

5. การจุดพลุและการเฉลิมฉลอง ในค่ำคืนของดิवाลี ผู้คนจะจุดพลุเพื่อเป็นการเฉลิมฉลอง และถือเป็นการปัดเป่าพลังชั่วร้ายให้ออกไป การจุดพลุยังเป็นสัญลักษณ์ของความสุขและความยินดี

6. การทำบุญและการแบ่งปัน ในเทศกาลนี้หลายคนยังนิยมทำบุญและบริจาคแก่ผู้ยากไร้ เช่น การบริจาคอาหารและเสื้อผ้า ถือว่าเป็นการเสริมบุญและแบ่งปันความโชคดีให้กับผู้อื่น

7. การสวดมนต์และการทำสมาธิ หลายครอบครัวใช้เวลาช่วงเช้าของดิवाลีในการสวดมนต์หรือทำสมาธิ เพื่อเตรียมจิตใจให้พร้อมรับความสุขและความโชคดีในชีวิต นอกจากนี้ยังเป็นการขอพรเพื่อสุขภาพที่ดีและความสงบในครอบครัว

ภาพ 4

การจุดไฟในเทศกาลดิwali

หมายเหตุ. จาก “Diwali : All you need to know about festival of lights” by AVG Travels, 2024, AVG Travel, (<https://avgtravels.com/au/diwali-all-you-need-to-know-about-festival-of-lights/>). Copyright 2024 AVG Travels.

ขั้นตอนการบูชาพระพิฆเนศในวันดิwali

การไหว้พระพิฆเนศในวันดิwaliจึงเป็นการเสริมสร้างความมั่นใจในการเริ่มต้นสิ่งใหม่ ๆ และขอพรให้ชีวิตเต็มไปด้วยความสุขและความสำเร็จในปีที่กำลังจะมาถึง ถือเป็นส่วนสำคัญของพิธีกรรมในเทศกาลนี้ เนื่องจากพระพิฆเนศเป็นเทพแห่งปัญญาและความสำเร็จ ผู้ที่บูชาพระพิฆเนศจะได้รับพรในการขจัดอุปสรรคและนำพาชีวิตไปสู่ความสำเร็จและความเจริญรุ่งเรือง การไหว้พระพิฆเนศในวันดิwaliมีความหมายเชิงมงคล เพราะเชื่อว่าพระพิฆเนศช่วยให้พิธีกรรมต่าง ๆ ราบรื่นและประทานพรให้ชีวิตมีความสุขและความสำเร็จ

1. เตรียมแท่นบูชา : จัดเตรียมรูปหรือรูปปั้นพระพิฆเนศ พร้อมเครื่องบูชา เช่น ดอกไม้ ใบไม้ศักดิ์สิทธิ์ ขนมหวาน และน้ำหอม

2. การสวดมนต์: ผู้บูชามักสวดมนต์เฉพาะสำหรับพระพิฆเนศ เช่น “โอม กังคนปัตเย นะมะฮา” (Om Gan Ganapataye Namaha) เพื่อขอพรและความเป็นมงคล

3. การถวายขนมหวาน : นิยมถวาย “ลาดู” (Ladoo) ซึ่งเป็นขนมที่พระพิฆเนศโปรด เชื่อว่าการถวายขนมหวานจะนำมาซึ่งความสุขและความสมบูรณ์

ภาพ 5

เจ้าหน้าที่กำลังเตรียมการอารตีหรือพิธีบูชาไฟ (ซ้าย) หลังจากทำบุญและไหว้สักการะองค์พระพิณนคร
จะได้รับธัญพืชเพื่อความสิริมงคล (กลาง) การเจิมหน้าผากเป็นเครื่องหมายของการได้มาไหว้สักการะ
องค์เทพและเทวีแล้ว (ขวา)

ภาพ 6

ภาพบรรยากาศภายในงานทั้งช่วงกลางวันและช่วงพลบค่ำ

การบูชาพระลักษมีในเทศกาลดิवाลี

การบูชาพระแม่ลักษมีเป็นพิธีที่มีความสำคัญสำหรับชาวฮินดู ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้:

1. การทำความสะอาดและตกแต่งบ้าน : เริ่มต้นด้วยการทำความสะอาดบ้านและสถานที่บูชาให้สะอาดบริสุทธิ์ เพราะเชื่อว่าพระลักษมีจะเสด็จมาเยี่ยมผู้ที่บ้านเรือนที่สะอาด จากนั้นจึงตกแต่งด้วยโคมไฟและประดับด้วยดอกไม้สด รวมถึงทำลวดลาย รังโกลี (Rangoli) ที่ทางเข้าบ้านเพื่อเชิญพระลักษมีเข้ามา

2. จัดเตรียมสถานที่บูชา : จัดเตรียมแท่นบูชาด้วยรูปหรือรูปปั้นของพระลักษมี (บางครั้งบูชาร่วมกับพระพิฆเนศ) พร้อมทั้งตกแต่งด้วยดอกไม้ พวงมาลัย และรูปเทียน

3. การเตรียมเครื่องบูชา : จัดเตรียมเครื่องบูชา เช่น รูป, เทียน, น้ำหอม, ดอกไม้, ผลไม้, ขนม และใบไม้ศักดิ์สิทธิ์ เช่น ใบพลูหรือใบโหระพา นอกจากนี้ยังอาจเตรียมเงินและเครื่องประดับทองเพื่อสื่อถึงความมั่งคั่งที่พระลักษมีนำมาให้

4. การสวดมนต์และบูชา : เริ่มการบูชาด้วยการสวดมนต์และบทสวดสรรเสริญพระลักษมี เช่น ลักชมีมนต์ (Lakshmi Mantra) และ ลักชมีอัชฏกัม (Lakshmi Ashtak) เพื่อขอพรให้มีความเจริญรุ่งเรือง และสุขภาพดี

5. การทำ อารตี (Aarti) : ใช้ธาดูปูชาที่มีไฟจากเทียนหรือตะเกียงวนรอบแท่นบูชาเป็นการแสดงถึงการต้อนรับและเคารพพระลักษมี จากนั้นจึงมอบของบูชาให้พระลักษมี

6. การขอพรและแบ่งปันพร : หลังจากบูชาเสร็จ ชาวฮินดูจะขอพรให้ตนเองและครอบครัวมีโชคลาภและความสุข จากนั้นจะแบ่งขนมและผลไม้ที่บูชาให้กับคนในครอบครัวและเพื่อนบ้านเป็นการแบ่งปันความสุขในเทศกาลนี้

การเตรียมลักษมีบูชา ครอบครัวชาวฮินดูส่วนใหญ่ตกแต่งบ้านและสำนักงานของตนด้วยดอกดาวเรืองและอโศก มะม่วง และใบตอง ในวันลักษมีบูชา ถือเป็นฤกษ์มงคลที่จะคลุ้มมั่งงาลึกคาลาด้วยมะพร้าวที่ยังไม่ปอกเปลือกไว้ที่ทั้งสองด้านของทางเข้าหลักของบ้าน ในการเตรียมพระลักษมีบูชา ควรเก็บผ้าสีแดงไว้ทางด้านขวามือบนแท่นยก และติดตั้งรูปเคารพของพระแม่ลักษมีและพระพิฆเนศไว้บนนั้นหลังจากประดับด้วยเสื้อผ้าใหม่และเครื่องประดับ หลังจากนั้นให้วางผ้าขาวไว้ด้านซ้ายมือบนแท่นยกสำหรับตั้งเทพเจ้านพเคราะห์ ควรเตรียม Akshata (ข้าวที่ไม่หัก) เก้าช่องสำหรับติด Navgraha บนผ้าขาว และเตรียมข้าวสาลีหรือแป้งสาลีสิบหกช่องบนผ้าสีแดง (Sureel Dohare, 2023) การบูชาพระลักษมีในช่วงดิवाลีมีความเชื่อว่าเป็นการเชิญชวนความมั่งคั่งและความโชคดีเข้าสู่ครอบครัว

ประเทศในเอเชียส่วนใหญ่ที่มีชุมชนชาวอินเดียหรือชาวฮินดู จะเฉลิมฉลองตามขนบธรรมเนียมที่นำมาจากอินเดีย ลักษณะการเฉลิมฉลองอาจแตกต่างกันไปตามบริบททางวัฒนธรรมและความเชื่อแต่ละประเทศ เทศกาลที่มีความลึกซึ้งทางศาสนา วัฒนธรรมและสังคม มิติด้านศาสนา เช่น ชาวสิกข์เฉลิมฉลอง Bandi Chhor Divas เป็นวันที่ผู้นทางศาสนา Guru Hargobind ถูกปลดปล่อยจากการคุมขัง มิติทางวัฒนธรรม เช่น อินเดียบูชาพระแม่ลักษมีในเนปาลใช้ชื่อเทศกาลติฮาร์ เป็นการบูชาสัตว์ เช่น วัว สุนัข มิติทางเศรษฐกิจ เช่น เป็นเทศกาลแห่งการจับจ่าย เน้นการท่องเที่ยวและวัฒนธรรม มิติทางสังคม เช่นการรวมตัวของชุมชน ทำกิจกรรมร่วมกัน หรือด้านความท้าทายในการอนุรักษ์วัฒนธรรม เช่น การจุดพลุ หรือการจุดไฟที่ถูกวิจารณ์เรื่องผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ส่วนเทศกาลดิวาไลในแถบยุโรปและอเมริกาสะท้อนถึงบทบาทของชาวอินเดียพลัดถิ่น (Diaspora) ที่ยังคงสืบสานประเพณีในบริบทที่แตกต่างจากเอเชีย ด้วยลักษณะเฉพาะของภูมิภาค มิติด้านวัฒนธรรม เช่น มีการจัดตลาดนัดอาหารอินเดีย งานแสดงทางวัฒนธรรมอินเดีย ในอเมริกาจะจัดเทศกาลนี้ในชุมชน มหาวิทยาลัย หรือองค์กร เน้นความเป็นนานาชาติได้เข้าร่วม ในสหราชอาณาจักร เมือง Leicester เป็นที่จัดงานดิวิลีที่ใหญ่ที่สุด มิติด้านสังคม เช่น การเฉลิมฉลองจะเปิดกว้างในชนชาติอื่นได้เข้าร่วม เทศกาลนี้ถูกจัดตามบริษัท องค์กรต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนความหลากหลายทางวัฒนธรรม มิติทางเศรษฐกิจใน สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา ตามซูเปอร์มาเก็ตขนาดใหญ่มีการจัดโปรโมชั่นสินค้าอินเดียด้วย มิติด้านความท้าทาย เช่น การอนุรักษ์ประเพณี การสร้างความผูกพันในครอบครัว เป็นต้น โดยส่วนมากมักจะจัดเพียงแค่ 1 วันหรือช่วงสุดสัปดาห์ใกล้เทศกาล

ตาราง 1

รายละเอียดเกี่ยวกับเทศกาลดิวาไลในแต่ละประเทศ

ประเทศ	ลักษณะการเฉลิมฉลอง	ประเพณีที่โดดเด่น	อาหารที่นิยม	ระยะเวลาการจัดงาน	ข้อมูลอื่น ๆ
อินเดีย	จุดโคมไฟ จุดไฟ จุดตะเกียง จุดพลุ	บูชาพระลักษมี บูชาพระพิฆ คเณศ	มิโถวา ลัดดู กัจจา	5 วัน	แบ่งตามรัฐ เช่น นอร์ทอินเดีย มี Dhanteras เช้าที่อินเดีย มี Naraka Chaturdashi
เนปาล	เทศกาล “ติฮาร์” บูชาเทพและสัตว์	บูชาสัตว์ เช่น วัว	เชลโรตี ผลไม้แห้ง	5 วัน	มีพิธีเฉพาะของแต่ละวัน เช่น Bhai Tika

ประเทศ	ลักษณะ การเฉลิมฉลอง	ประเพณี ที่โดดเด่น	อาหารที่นิยม	ระยะเวลา การจัดงาน	ข้อมูลอื่น ๆ
ศรีลังกา	จุดไฟ บูชาพระลักษมี	ให้ของขวัญ แก่เพื่อนและ ครอบครัว	อาหารท้องถิ่น ของหวาน	1-2 วัน	เน้นการเฉลิมฉลองใน ครอบครัว
มาเลเซีย	วันหยุดราชการ	สวดมนต์ ให้ทาน	ขนมกรอบ กุหลาบจามุน	1 วัน	เฉพาะชาวอินเดียใน มาเลเซีย
สิงคโปร์	ตกแต่ง Little India	จุดพลุ มีการแสดง	อาหารอินเดีย หลากหลาย	1 วัน	ส่งเสริมการท่องเที่ยว และ วัฒนธรรม
พม่า	ชาวอินเดียเฉลิม ฉลองในชุมชน	พิธีทางศาสนา	ขนมหวาน อาหารอินเดีย	1 วัน	อยู่ในชุมชนชาวพม่า
อินโดนีเซีย	มีการเฉลิมฉลอง ในกลุ่มฮินดูบน เกาะบาหลี	ทำพิธีที่วัด จุดไฟในบ้าน	ขนมหวาน อาหารอินเดีย	1-2 วัน	มีความเชื่อมโยงกับพิธี บาหลี
ไทย	เฉพาะชุมชนชาว อินเดีย	พิธีทางศาสนา ในวัด	ชาโมชา ลัดดู	1 วัน	บางพื้นที่มีการรวมตัวใน ชุมชน
ปากีสถาน	เฉลิมฉลองเฉพาะ ชาวฮินดูในพื้นที่ Sindh และ Punjab	บูชาพระลักษมี ทำความ สะอาดบ้าน	ขนมพื้นเมือง อินเดีย	1 วัน	สืบทอดจากวัฒนธรรม โบราณ
สหราชอาณาจักร	จุดโคมไฟ จุดพลุ	งานรื่นเริง ตลาด วัฒนธรรม	ชาโมชา ปิริยานี	1-2 วัน	จัดงานในชุมชนอินเดีย Leicester
สหรัฐอเมริกา	การจัดปาร์ตี้ใน ชุมชนอินเดีย	การแสดงดนตรี การเต้นรำแบบ อินเดีย	ขนมหวาน อาหารอินเดีย	1-2 วัน	เฉลิมฉลองในมหาวิทยาลัย และชุมชนใหญ่
แคนาดา	การรวมตัวใน ชุมชนฮินดู	พิธีบูชาในวัด	ขนมหวาน เช่น ลัดดู กุจจา	1 วัน	จัดในเมืองใหญ่ เช่น โตรอนโต
ออสเตรเลีย	งานแสดงศิลป วัฒนธรรม จุดพลุ	การประกวด ชุดอินเดีย	อาหารท้องถิ่นและขนม อินเดีย	1 วัน	จัดงานในชุมชนชาวอินเดีย
เยอรมนี	งานเฉลิมฉลองใน ชุมชนชาวอินเดีย	การแสดง ดนตรีสดร่าวก	อาหารอินเดีย และขนมหวาน	1 วัน	นิยมจัดในมหาวิทยาลัย และชุมชนใหญ่
ฝรั่งเศส	ชุดตะเกียง งานรื่นเริง	งานวัฒนธรรม ในปารีส	ชาโมชา ข้าว หมกไก่	1 วัน	เฉลิมฉลองในชุมชนชาว พม่าและชาวอินเดีย

ประเทศ	ลักษณะ การเฉลิมฉลอง	ประเพณี ที่โดดเด่น	อาหารที่นิยม	ระยะเวลา การจัดงาน	ข้อมูลอื่น ๆ
เนเธอร์แลนด์	งานเทศกาลใน ชุมชนอินเดีย	การแสดงทาง วัฒนธรรม	ขนมหวาน เช่น กุจจา	1 วัน	ฉลองในเมืองใหญ่ เช่น อัมสเตอร์ดัม
บราซิล	งานเทศกาลใน ชุมชนชาวอินเดีย	พิธีทางศาสนา	อาหารอินเดีย	1 วัน	เฉพาะชาวอินเดียในชุมชน เล็ก ๆ
อาร์เจนตินา	การรวมตัวใน ชุมชน	การแสดงทาง วัฒนธรรม	อาหารอินเดีย และขนมหวาน	1 วัน	จัดในพื้นที่ชาวอินเดีย ตั้งถิ่นฐาน

อาหารในเทศกาลดิวาลี

อาหารในเทศกาลดิวาลีมีหลากหลายและส่วนใหญ่จะเป็นขนมหวานและอาหารมงคลที่ทำขึ้นเพื่อเฉลิมฉลองและแบ่งปันความสุขกับครอบครัวและเพื่อนฝูง ขนมหวานในเทศกาลนี้ยังเป็นสัญลักษณ์ของความโชคดีและความเจริญรุ่งเรือง โดยอาหารที่เป็นที่นิยมในเทศกาลดิวาลี ได้แก่:

1. ลาดู (Ladoo) ขนมหวานยอดนิยมที่ทำจากแป้งเบซาน (แป้งถั่วชิกพีบด) กิ (เนยแข็งอินเดีย) และน้ำตาล ลาดูมีหลายชนิด เช่น บุนดีลาดู (Boondi Ladoo) และมอทีชัวร์ลาดู (Motichoor Ladoo) โดยลาดูมักทำเป็นลูกกลมและมีรสหวานอร่อย

2. บาราฟี (Barfi) ขนมหวานที่ทำจากนมข้น น้ำตาล และถั่ว เช่น อัลมอนต์ หรือพิสตาชิโอ บาราฟีมีหลายรสชาติ เช่น ช็อกโกแลตบาราฟี และกะทิบาราฟี ขนมนี้มักตัดเป็นชิ้นสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ เหมาะสำหรับแบ่งปัน

3. กลู๋จาmun (Gulab Jamun) ขนมหวานทำจากนมผงที่ปั่นเป็นลูกกลม นำไปทอดและจุ่มในน้ำเชื่อมที่มีรสชาติของกุหลาบและกระวาน กลู๋จาmun เป็นที่นิยมในทุกเทศกาลเพราะมีรสหวานฉ่ำและกลิ่นหอม

4. จาเลบี (Jalebi) ขนมทอดกรอบสีส้มที่จุ่มในน้ำเชื่อมหวาน ทำจากแป้งที่มีความเหนียวเล็กน้อย จาเลบีมีลักษณะเป็นวงเกลียวและรสชาติหวานกรอบ เป็นที่นิยมในหลายภูมิภาคของอินเดียในช่วงดิวาลี

5. สันกะหาลี (Sankhalee) ขนมหวานกรอบทำจากถั่วเหลืองบด คล้ายกับขนมถั่วแขก แต่มักมีรูปร่างกลมและรสชาติหวาน

6. คาจู กะติ (Kaju Katli) ขนมทำจากแป้งเม้ดมะม่วงหิมพานต์และน้ำตาล ผสมกับกี้ บดละเอียดจนเนียนแล้วปั้นเป็นรูปสี่เหลี่ยม มีเนื้อเนียนและกลิ่นหอม มักตกแต่งด้วยแผ่นเงินบาง ๆ ที่เรียกว่า “วาร์ก” (Varq) เพื่อความหรูหรา

7. มิโธอี (Mithai) คำว่า “มิโธอี” หมายถึงขนมหวานหลากหลายชนิด ในวัฒนธรรมอินเดีย ขนมเหล่านี้มีรสหวานและมักตกแต่งด้วยถั่วต่าง ๆ เช่น อัลมอนด์ พิสตาชิโอ และวอลนัท

8. พะกวาดะ (Pakora) นอกจากขนมหวานแล้ว พะกวาดะเป็นของว่างที่นิยมรับประทานในช่วงดิwali ทำจากผักต่าง ๆ เช่น มันฝรั่ง หอมหัวใหญ่ หรือพริก ห่อด้วยแป้งถั่วชิกพีแล้วนำไปทอดจนกรอบ

9. ซาโมซา (Samosa) ซาโมซาเป็นของว่างที่ทำจากแป้งสาลีและไส้มันฝรั่งปรุงรสเผ็ด ซาโมซาเป็นที่นิยมรับประทานในช่วงดิwali เพราะรสชาติเข้มข้นและเข้ากับขนมหวานได้ดี

10. แคร็ก (Karak) และน้ำชา (Chai) เครื่องดื่มอย่างชาแคร็ก (ชาเข้มข้นในส้อมและเครื่องเทศ) และชาทั่วไปนิยมเสิร์ฟคู่กับของว่างในช่วงเทศกาล เพื่อเพิ่มความอบอุ่นและสร้างบรรยากาศที่ดีในการพบปะพูดคุย อาหารและขนมหวานเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นส่วนหนึ่งของการเฉลิมฉลอง แต่ยังมีความหมายถึงความปรารถนาดีและการแบ่งปันความสุขให้กับคนในครอบครัวและเพื่อนฝูง

ภาพ 7

การจัดโต๊ะบูชาในเทศกาลดิwali

<https://99pandit.com/th/blog/pandit-for-diwali-puja-in-surat/>

หมายเหตุ. จาก “Pandit สำหรับเทศกาล Diwali Puja ในเมือง Surat : ค่าใช้จ่าย วิธี และผลประโยชน์” โดย 99บัณฑิต จี, 2024, 99pandit, (<https://99pandit.com/th/blog/pandit-for-diwali-puja-in-surat/>). Copyright 2024 99pandit.

ภาพ 8

การจุดไฟในงานเทศกาลดีวาลี

หมายเหตุ. จาก “Happy Diwali! India lights up as people celebrate the auspicious festival” by ABC Mundial, 2021, ABCmundial, (<https://abcmundial.com/en/2021/11/04/india/society/happy-diwali-india-lights-up-as-people-celebrate-the-auspicious-festival>). Copyright 2021 ABC Mundial.

การผสมกลมกลืนระหว่างวัฒนธรรมไทยและฮินดู

การผสมกลมกลืนระหว่างวัฒนธรรมไทยและฮินดูเกิดขึ้นมายาวนานผ่าน การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ศาสนา และประเพณีจากอินเดียที่ได้เข้ามา มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของชาวไทย โดยเฉพาะในด้านศิลปะ วัฒนธรรม และความเชื่อ เช่น ความเชื่อทางศาสนาฮินดูที่ปรากฏในวรรณกรรม ศิลปะ และ สถาปัตยกรรมของไทยอย่างเช่น พระมหากษัตริย์ที่ได้รับการยอมรับในฐานะ “สมมติเทพ” หรือตัวแทนของพระเจ้า ซึ่งเป็นแนวคิดที่มีรากฐานมาจาก ศาสนาฮินดู ตัวอย่างการผสมกลมกลืนไทย-ฮินดูที่ชัดเจน

1. ประเพณีและพิธีกรรม : การบูชาและการทำพิธีกรรมต่าง ๆ ในวัด และพระราชพิธีของไทย เช่น การบูชาพระพิฆเนศ พระพรหม หรือพระนารายณ์ ถือเป็นการรับอิทธิพลจากฮินดู นอกจากนี้ยังมีการใช้คาถาบูชาต่าง ๆ ในแบบฉบับของฮินดูและไทยร่วมกัน

2. ศิลปะและสถาปัตยกรรม : สถาปัตยกรรมไทยจำนวนมากมีการนำสัญลักษณ์และลวดลายจากศาสนาฮินดู เช่น ลายปูนปั้นเทวดาและยักษ์ในวัดโบราณ และรูปสลักของเทพเจ้าฮินดูในสถานที่สำคัญอย่างวัดพระแก้ว

3. วรรณกรรมและละคร: รามเกียรติ์หรือรามายณะ ที่เป็นวรรณกรรมสำคัญของฮินดูถูกปรับและแปลงมาเป็นรามเกียรติ์ในวรรณกรรมไทย โดยตัวละครและเนื้อหาถูกปรับให้เข้ากับบริบทไทย ซึ่งต่อมาได้กลายเป็นละครโขนและศิลปะการแสดงที่สำคัญของไทย

4. ภาษาและการสื่อสาร : ภาษาไทยมีคำศัพท์ที่ยืมมาจากภาษาสันสกฤตและบาลี ซึ่งเป็นภาษาของศาสนาฮินดู คำเหล่านี้ใช้ในการสื่อสารเกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนาและราชาศัพท์ เช่น คำว่า “ธรรม” “กษัตริย์” และ “พิธีกรรม”

การนำเสนอความเป็น แนวคิดเกี่ยวกับเทศกาลดิwali น่าจะเป็นช่องทางหนึ่งให้ผู้อ่านได้ทำความรู้จักกับเทศกาลนี้มากยิ่งขึ้น เทศกาลดิwali (Diwali) หรือที่เรียกว่าเทศกาลแห่งแสงสว่าง เป็นหนึ่งในเทศกาลที่สำคัญที่สุดของชาวฮินดู โดยมีการเฉลิมฉลองด้วยการจุดตะเกียงน้ำมันแบบดั้งเดิมที่เรียกว่า “ติปา” เพื่อขับไล่ความมืดมิดและนำความสว่างเข้ามาในชีวิต นอกจากนี้ยังมีการจุดพลุและการตกแต่งบ้านเรือนด้วยดอกไม้และแสงไฟเพื่อสื่อถึงการเริ่มต้นใหม่ ในประเทศไทยที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ดิwalีมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมพหุวัฒนธรรมและความเข้าใจระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์และศาสนาต่าง ๆ โดยเฉพาะในชุมชนชาวฮินดูที่อาศัยอยู่ในไทย ซึ่งพวกเขาจะร่วมกันจัดงานดิwalีในรูปแบบที่เปิดกว้างให้ชาวไทยและคนจากวัฒนธรรมอื่น ๆ ได้ร่วมสัมผัสประสบการณ์ นอกจากนี้ยังมีการแสดงทางวัฒนธรรม เช่น การเต้นระบำฮินดู การทำอาหารฮินดู และการแจกขนมหวานให้แก่ผู้เข้าร่วม เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและทำให้สังคมไทยได้เรียนรู้ความหมายและคุณค่าของเทศกาลนี้ ในมุมมองของพหุวัฒนธรรม การร่วมเฉลิมฉลองดิwalีช่วยเพิ่มความเข้าใจและความเคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่าง เป็นโอกาสที่คนไทยและชุมชนอื่น ๆ จะได้แลกเปลี่ยนมุมมอง และเรียนรู้การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ การผสมผสานนี้เป็นการปรับประยุกต์และผสมผสานวัฒนธรรมให้เหมาะสมกับบริบทและเอกลักษณ์ของไทย โดยการถ่ายทอดคุณค่าและความเชื่อของทั้งสองวัฒนธรรมให้อยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืน เป็นการสะท้อนถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความเคารพต่อกัน

- ABC Mundial. (2021). *Happy Diwali! India lights up as people celebrate the auspicious festival*. <https://abcmundial.com/en/2021/11/04/india/society/happy-diwali-india-lights-up-as-people-celebrate-the-auspicious-festival>.
- AVG Travels. (2024). *Diwali : All you need to know about festival of lights*. <https://avgtravels.com/au/diwali-all-you-need-to-know-about-festival-of-lights/>.
- Boot, A. (2015). Whose Diwali is it? Diaspora, identity, and festivalization. *Tourism, Culture & Communication*, 15(3), 215–226. doi:10.3727/109830415X14483038034209.
- Carnegie, E. & M. Smith. (2006). Mobility, diaspora and the hybridization of festivity: The case of The Edinburgh Mela. In D. Picard & M. Robinson (eds.), *Festivals, tourism and Social Change: Remaking Worlds* (pp. 255–268). Clevedon UK: Channel View.
- Kishore, V. & K. Sehrawat. (2017). *Indians celebrate Diwali with fervor in Australia*. SBS Hindi, 25 October, available at: <https://www.sbs.com.au/yourlanguage/hindi/en/article/2017/10/18/indianscelebrate-Diwali-fervour-australia>
- MacMillan, D.M. (2008). *Diwali: Hindu Festival of Lights*. Berkeley Heights. NJ: Enslow Publishers.
- Medhavi S Katti. (2023). An analysis of the economic effects of Diwali and the value of encouraging a Green celebration. *INTERNATIONAL JOURNAL OF ADVANCE RESEARCH IN MULTIDISCIPLINARY* Volume 1; Issue 2;2023; Page No. 73-76
- Mukundcharandas. (2007). *Hindu Rites and Rituals: Sentiments, Sacraments and Symbols*. India: Swaminarayan Aksharpith. p. 104. ISBN 978-81-7526-356-7.
- Noor Anand Chawla. (2004). *A History of Diwali*. JSTOR Daily. <https://daily.jstor.org/a-history-of-diwali/>
- 99pandit. (2024). *Pandit สำหรับเทศกาล Diwali Puja ในเมือง Surat : คำใช้จ่าย วิธี และผลประโยชน์*. (<https://99pandit.com/th/blog/pandit-for-diwali-puja-in-surat/>).
- P. K. Gode. (1945). STUDIES IN THE HISTORY OF HINDU FESTIVALS—SOME NOTES ON THE HISTORY OF
- DIVĀLĪ FESTIVAL — (BETWEEN c. A. D. 50 AND 1945). *Annals of the Bhandarkar Oriental Research Institute*, Vol. 26, No. 3/4 (July-October 1945), pp. 216-262 (47 pages) <https://www.jstor.org/stable/41784437>
- Purnima Singh, Shruti Tewari, Rebekka Kesberg, Johannes Alfons Karl and Joseph Bulbulia and Ronald Fischer. (2020). Time investments in rituals are associated with social bonding, affect and subjective health: a longitudinal study of Diwali in two Indian communities. *Philos Trans R Soc Lond B Biol Sci*. 2020 Jun 29;375(1805):20190430. doi: 10.1098/rstb.2019.0430

- Sureel Dohare. (2023). *Diwali 101*. DOI:10.13140/RG.2.2.10657.38240 https://www.researchgate.net/publication/375375583_diwali_101
- Wonderful Malaysia (2018). Frequently asked questions: Festivals: Deepavali. Wonderful Malaysia, available at: <http://www.wonderfulmalaysia.com/faq/deepavali.htm>
- Wise, N., 2019. Linking Geographical and Sociological Interpretations: Place, Society And Diwali around the World. In N. Wise and J. Harris (eds.), *Events, Places and Societies* (pp. 222-240). London: Routledge.
- Wood, E.H., 2009. An impact evaluation framework for local government community festivals. *Event Management*, 12(3-4), 171-185, doi:10.3727/152599509789659768